

***"Mikä pyrähdys päällä pääni,
punatulkkujen tiu´utko soi?
Sama hopeanhelkkyvä ääni
myös luodeilla olla voi."***

Yrjö Jylhän runosta Maaliskuun päivä

Puheenjohtajalta

”Onneksi ennätimme ennen epidemiaa”

Kunnioitetut veteraanit, arvostetut tukijoukot ja muut lukijat. Kirjoitan tätä tervehdystä yli 70-vuotiaitten erityisryhmän karanteenissa Taivasalon Varttimaan saarella kakko-sasunnossamme. Suomessa eletään koronaepidemian aiheuttamassa valmiuslain mukaisessa poikkeusoloissa. Arvoisat veteraanit, tällaisia poikkeusoloja ei ole ollut teidän hankkiman itsenäisyyden aikana kertaakaan. Voimassa on osittainen ulkonaliikkumiskielto, ravintolat on suljettu ja Uusimaa saarrettu. Te veteraanit varmasti muistatte, ettei tällaisia koko maata kattavia rajoituksia ollut edes sotien aikana.

Nyt me nuoremmat varmaan ymmärrämme, kuinka tärkeää on itsenäisessä Suomessa huolehtia huoltovarmuudesta kaikissa oloissa.

Sotaveteraaniyhdistyksessä olemme yhdessä kaupungin kanssa saaneet varmistettua, että marraskuun alussa voimaan tullut laki kaikkien tunnuksen omaavien veteraanien maksuttomista kotipalveluista toimii Turussa. Kiitokset tästä kaupungin veteraanineuvojille, koko kotihoitohenkilöstölle, tehostetun palveluasumisen yksiköiden henkilöstölle ja tietysti myös Hyvinvointitoimialan johdolle. Hoito- ja palvelusuunnitelmat on tehty jokaiselle veteraanille ja niiden mukaiset palvelut on hankittu. Suunnitelmia myös tarkistetaan aina kun veteraanien asumisolosuhteissa ja kunnossa tapahtuu muutoksia.

Oli hieno asia, että järjestelmä saatiin toimimaan ennen koronavirusepidemian tuloa. Nyt keskellä kasvavia tartuntamääriä asian hoitaminen olisi lähes mahdotonta.

Olen saanut kaupungilta tuoreen selvityksen veteraanien tilanteesta ja palveluista. Sen mukaan asiat ovat aika hyvin ja palvelut toimivat. Kiitos kaikille toimijoilla. Pysykää terveisinä ja jaksakaa.

Kun kaikki vanhat ihmiset, veteraanit mukaan lukien on suljettu koteihinsa, suurin esiin tullut ongelma on yksinäisyys. Vierailuja veteraanien koteihin ei sallita. Sen takia yhdistys on lähettänyt jäsenkirjeen kaikille veteraaneille. Siinä koetamme tukea veteraaneja jaksamaan tämän vaikean ajan yli. Yhdistys on myös lähestynyt tukijäseniä saman asian takia ja kannustamme olemaan yhteydessä veteraaneihin puhelimitse tai sähköpostilla. Myös perinteinen postikortti olisi hyvä tapa kertoa veteraaneille, että me muistamme heitä.

Kaikki on kuitenkin ohimenevää, niin koronaepidemiakin. Arvioisin, että syksyllä alkaa tilanne normalisoitua ja silloin on aika taas toimia. Meillä on menossa veteraaniperinteen vaalimishanke, joka on nyt siinä vaiheessa, että Varsinais-Suomeen tullaan perustamaan maakunnallinen perinneyhdistys. Siihen valmistaudutaan vaiheittain. Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiriin on perustettu maakunnallinen perinnetoimikunta ja se on aloittanut toimintansa. Tarkoituksena on, että alueellisen perinneyhdistyksen alle

muodostetaan jokaiseen kuntaa perinnetoimikunta hoitamaan käytännön veteraaniperinneyötä. Näiden muodostaminen on jo menossa. Turkuun tullaan perustamaan vuoden vaiheessa tällainen perinnetoimikunta siten, että Turun sotaveteraanien Tuki- ja perinneyhdistys yhdistetään yhdeksi maakunnallisen perinneyhdistyksen kunnalliseksi perinnetoimikunnaksi. Tähän siirrytään asteittain ja koko ajan muistaen, että tällä hetkellä ja pitkälle tulevaisuuteen tärkeintä on veteraanien tukitehtävä. Näissä merkeissä vaikeista olosuhteista huolimatta toivotan kaikille valoisaa kevättä ja lämmintä kesää.

Pekka Paatero
puheenjohtaja

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan tervehdys	2
Runneltu kaupunki	4 - 9
”Herran tie ovat moninaiset”	10 - 11
Tervehdys Australiasta	12
Veikko Vestinen - 100	13
Tukiyhdistys toi.....	14
Toiminnanjohtajalta	15
Soittajat hyvässä vireessä.....	16 - 17
Tehokas patteri	18 - 19
Pienoislaivoja Pansioon	20 - 21
Toiminnan talvikausi.....	22 - 23

Kansikuva: Kuvanveistäjä Jussi Vikaisen (1907–1992) graniittiveistos Summan taistelun muistomerkki pystytettiin Varsinais-Suomen Summan perinnetoimikunnan toimesta talvisodan taistelujen muistoksi vuonna 1965. Vikaisen veistos kuvaa samanaikaisesti sekä tykistön pommituksesta aiheutunutta suurta tuhoa että koskemattomien graniittipylväiden edustamaa toivoa. Muistomerkki Kupittaaan puistossa, Itäinen Pitkakatu 22.

Turkulaisten kokemuksista sivuilla 4 – 9.

Kolme miestä istuu pommisuojassa puisen pöydän äärellä, miehistä vasemmanpuoleisella todennäköisesti Johan Ponkamo. Johan Rudolf Ponkamo, makeistehtas Sereksen omistaja, toimi väestönsuojelujohtajana. Hänen johtamansa väestösuojelulohko perustettiin 12.10.1939. Kuva kuuluu Johan Rudolf Ponkamon albumikokoelmaan.

Kuva: Turun museokeskus

No 11992
(325)

Perjantaina joulukuun 1 p:nä 1939

35. vuosikerta

No 11992
(325)
Perjantaina joulukuun 1 p:nä 1939

Turun Sanomat

Neuvostoliitto hyökännyt törkeästi Suomen kimppuun

Asiamme

Kilpailuun lähtenyt neuvostoliitto on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Osa Asiamme, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Useita asutuskeskuksia pommitettu ilma... hymmeniä sivelli-henkilöitä, etupäässä naisia ja lapsia, saanut surmansa

Helsingissä, Viipurissa ja Lahdessa räjähdys- ja palopommit aiheuttivat eniten tuhoa. — Aineelliset vahingot yleensä verraten pienet

Venäläiset miehittäneet Kalastajasaaressa. — Kaikkialla muualla etenemisyritykset lyöty takaisin

Hyökkääjät menettäneet ainakin kolme pommikonetta ja neljä hyökkäysvaunua

Pohjois-Suomessa neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Venäläiset ylittivät Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Via, mikä koki piti rakennusta vrtti tullen, suomen ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä. Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

SOTAMARSALKKA CARL GUSTAF MANNERHEIM

Sotamarsalkka MANNERHEIM

puolustusvoimien
ylimmäksi päälliköksi

Suomi julistettu sotatilaan

Tasavallan presidentti on julistanut Suomen sotaan.

Vallan siirtyminen presidentille ja sen jälkeen tasavallan presidentille.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

KYÖSTI KALLIO, Tasavallan presidentti.

JUHO NIKKANEN, Puolustusministeri.

Tasavallan presidentti on julistanut Suomen sotaan.

Vallan siirtyminen presidentille ja sen jälkeen tasavallan presidentille.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

KYÖSTI KALLIO, Tasavallan presidentti.

JUHO NIKKANEN, Puolustusministeri.

Tasavallan presidentti on julistanut Suomen sotaan.

Vallan siirtyminen presidentille ja sen jälkeen tasavallan presidentille.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

KYÖSTI KALLIO, Tasavallan presidentti.

JUHO NIKKANEN, Puolustusministeri.

Tasavallan presidentti on julistanut Suomen sotaan.

Vallan siirtyminen presidentille ja sen jälkeen tasavallan presidentille.

Neuvostoliiton ilmoitusta joulukuun 1 p:nä.

KYÖSTI KALLIO, Tasavallan presidentti.

JUHO NIKKANEN, Puolustusministeri.

Tasavallan presidentti on julistanut Suomen sotaan.

Vallan siirtyminen presidentille ja sen jälkeen tasavallan presidentille.

Kuusi, joka on voimakkain ja voimakkain voimien joukko, on jättänyt Suomen vastustajaksi voimakkaimman ja voimakkaimman voimien joukon, joka on valmis tekemään kaiken mahdollisen, jotta Suomi voitettaisiin.

Turun pommittaminen alkoi 19. joulukuuta 1939. Puutarhakatu 40 tuhoutui.

Runneltu kaupunki

Talvisodan pommitukset tulivat yllätyksenä, toteaa Turun päätöksistä ja kolmekymptätäluvulla toteutetuista toteutetuista suojelutoimista laajan tutkimuksen tehnyt Lea-Kaarina Hallivaara.

”Väestönsuojelulain viimästyminen aiheutti sen, että väestönsuojelutoiminta kokonaisuudessaan ei ehditty järjestää ennen sotaa, ja sodan alkuaan järjestelyt olivat täysin yksityisten henkilöiden aikaansaamia. Joka tapauksessa pommituksiin varautuminen oli pahasti kesken sodan alkaessa, koska ei haluttu uskoa, että mitään tällaista tapahtuisi.”

Talvisodan aikaisesta Turusta kertoo laajassa tutkimuksessaan Lea-Kaarina Hallivaara. Turun pommituk-

set Talvisodan aikana -tutkimus esittelee hyvinkin laajasti kaupungissa päätettyjä suojelutoimia, mm. palokuntien päätöksiä erilaisten suojelutoimien järjestelystä.

Lea-Kaarina Hallivaara kertoo tutkielmansa tekemisen selkoa Turkuun talvisodan aikana kohdistuneista pommituksista ja niiden aiheuttamista vaurioista. Hän toteaa yhden ainoan kaupungin ottamista tutkimuskohteeksi puoltavan Turun, ennen kaikkea satamankaupallisen ja sotilaallisen merkityksen. Turun satama oli lähinnä tuontisatama, vuonna 1938 maan kolmanneksi suurin Helsingin ja Viipurin jälkeen. Pakkastalvina Turun merkitys vain kasvoi.

Sota Neuvostoliittoa vastaan alkoi marraskuun viimeisenä päivänä 1939, ensimmäisen pommituksen kohteeksi kaupunki joutui joulukuun 19. päivänä. Saaristossa oli jo aiemmin havaittu neuvostokoneita. Sodan alkamispäivänä oli kaksi ilmahälytystä, niin myös 11. päivänä. Saaristossa oli panssarilaiva Ilmarinen vastannut tuleen tietävästi jo 30. marraskuuta.

Joulukuun 19. päivänä Turussa oli neljä ilmahälytystä ja kaksi pommitusta. Yläpuolella kierteli kolme konetta, jotka pudottivat 19 pommia. Suurin osa pommeista putosi Martinkirkon ja sulikutelakan väliselle alueelle, telakan osalta vahingot jäivät vähäiseksi. Korppolaismäessä pommit vaurioittivat neljää

Eerikinkatu 20 pommittajien jäljiltä 29.1.1940. Tämä oli pahin henkilotappioita aiheuttanut pommitus Turussa talvisodan aikana. Silloin kuoli 31 ja vaikeasti haavoittui 21 kaupunkilaista.

yksikerroksista puurakennusta sekä pesutupaa, jota oli vahvistettu väestösuojaaksi, suojassa olleet säilyivät vahingoittumattomaksi.

Kahden tunnin kuluttua, toisessa pommituksessa. Puistomäessä yksi ihminen loukkaantui, joen itäpuolella loukkaantui 4 – 5.

Joulukuun ja tammikuun pommitukset vaurioittivat pahasti kaupungin keskustakortteleita, Korppolaismäen ja sataman seutuja. Kova tahti jatkui helmikuussa. Ilmahälytyksiä oli jokaisena päivänä, ensimmäisenä jopa neljä. Silloin Turku koki ensimmäisen yöpommituksen. Tutkija toteaa turkulaisten kokeneen epämiellyttävimmän jakson neljän vuorokauden aikana, 17.2 -21.2. Ilmahälytyksiä

oli 23, niistä puolet illalla tai yöllä. Todellisen pommiryöpyn Turun ympäristö koki 26. helmikuuta, pommeja pudotettiin yli 800. Mukana oli 19 pommikonetta ja niitä turvaamassa 10 hävittäjää.

Lea-Kaarina toteaaakin turkulaisten lopulta tottuneen hälytyksiin ja pommituksiin.

”Siinä määrin, että tuntui oikein oudolta, kun jonakin päivänä hälytys-sireenin ääntä ei kuulunut. Samalla oltiin vähän vahingoniloisia – eipäs päässykään.”

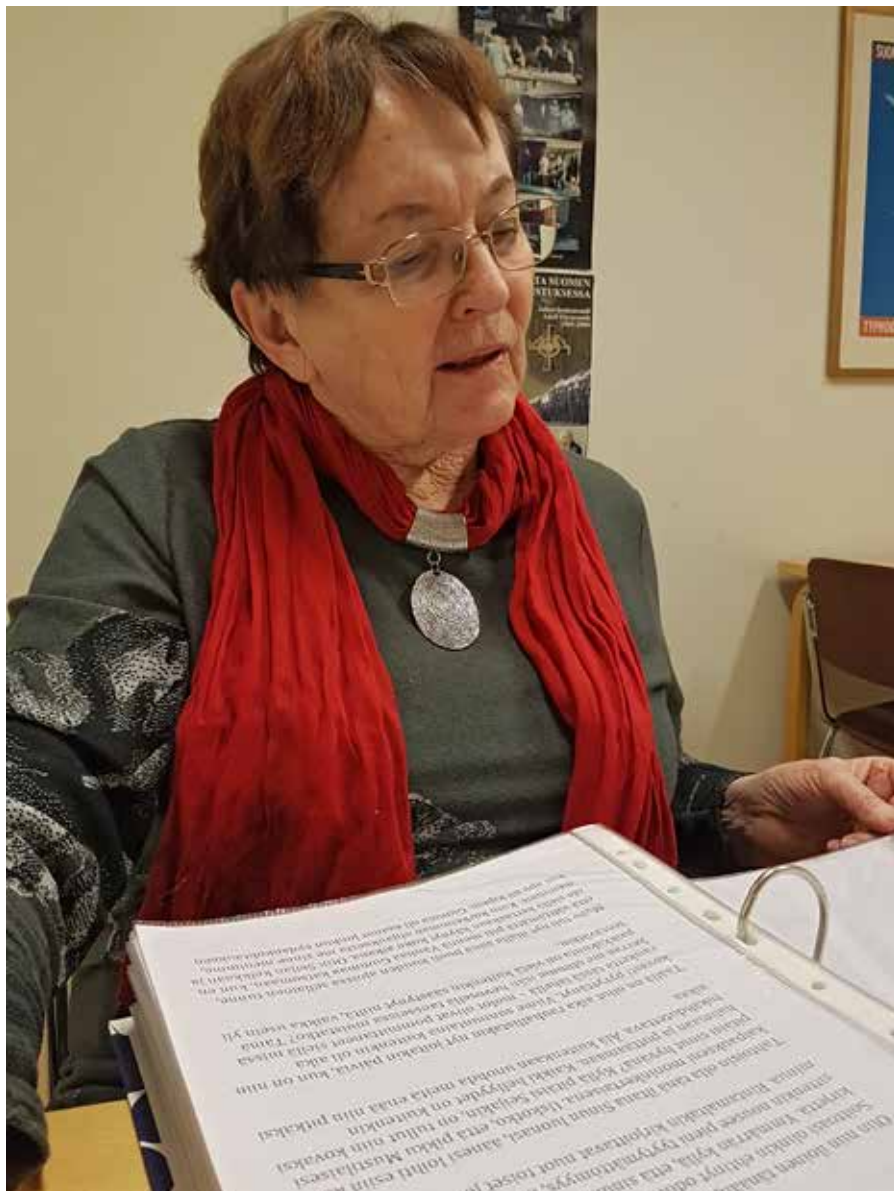
Turussa talvisodan aikana tuhoutuneiden ja vaurioituneiden rakennusten lukumäärä oli suurempi kuin missään muussa kaupungissa.

Pommituksissa kuoli 32 turkulaista, vaikeasti haavoittuneita 28.

Turun kärsimät vauriot olivat suuret, vaikka ilmapuolustus, Korppolaismäen ja Pääskyvuoren ilmatorjuntapatterit antoivat suojaa. Turussa oli myös hävittäjäkoneita ja kaupungin puolustukseen osallistui myös panssarilaiva Ilmarinen.

Talvisodan aikaiset Turku-kuvat TS-kuva/arkisto

Seija Somerpalo haluaa tukea veteraanijärjestöjen perinnetyötä. Hän on aiemmin kertonut vanhempinsa kirjeenvaihdosta sotavuosina. Veljesviestille hän antoi julkaistavaksi isänsä Salmissa vainajain päivänä huhtikuussa 1944 pitämän puheen, Veljesviesti 2/2017.

Hyvät lukijat

Olen turkulainen senioriopettaja, sotaveteraanin tytär. Isäni A.T.Koskimies toimi talvisodan aikana Turussa komendanttina. Äiti ja minä, 1 v., olimme evakossa äidin kotitalossa maalla. Vanhempieni kirjeenvaihdosta aavistaa, että Turussa oli tukalat paikat pommitusten vuoksi. Suoranaisia tietoja kirjeissä ei saanut olla. Isäni ei koskaan kertonut sotakokemuksistaan rintamalla jatkosodan aikana, mutta Turun pommituksista kotona kyllä puhuttiin sodan jälkeen. Olihan kaupunki täynnä palaneiden talojen savupiippuja ja raunioita, joita minäkin muistan lap-

suudestani. Nämä muistot ovat saaneet minut pohtimaan siviiliväestön eämää Turussa.

Korona-virus koettelee meitä ja koko maailmaa. Suomalaiset ovat ennenkin selvinneet suurista kansaa kohdanneista vaikeuksista. Sodan aika on hyvä esimerkki tästä. Seuraava kirje talvisodan aikaisesta Turusta on säilynyt äitini jäämistössä. Näen tässä yhtymäkohtia tämän päivän koronan aiheuttamaan karanteeniin ja liikkumisen rajoittamiseen. Henki oli kysymyksessä myös sota-ajan pommituksissa. Ihmisten oli mukauduttava elämäänsä erikoisolosuhteissa ja noudattamaan määräyk-

siä liikkumisesta pommiuhan aikana. Toissä käyminen vaikeutui, kun pommitukset tapahtuivat pääasiassa valoisaan aikaan. Myös tunteja kestävä oleminen ankeissa pommitusjissa vaati ihmisten kärsivällisyyttä. Silloin heräsi selviytymisen henki: ”Kotirintama kestää ja sen täytyy kestää.” Ymmärrettiin, että vain tällä ajattelutavalla voitiin tukea sotarintaman urheita puolustajia. Tänään koko kansan oikealla suhtautumisella voidaan tukea ikäihmisten selviytymistä ja heidän kauttaan myös koko kansan.

Ihmisiä Turun Sanomien pommisuojassa 31.11.1939 talvisodan ensimmäisen ilmahälytyksen aikana. Pommeja ei tuolloin kuitenkaan pudotettu.

Talvisodan aikaan Turussa

Turku oli talvisodan aikana jatkuvasti vihollisen pommitusten kohteena. Ulkonaliikkuminen oli rajoitettu määräaikoihin ja kellarit oli varustettava pommisuojuiksi. Tässä otteita erään turkulaisrouvan äidilteni 9.2.1940 lähettämästä kirjeestä, jossa hän kertoo pommituksista ja pommisuojassa olosta:

Kirje alkaa henkilökohtaisilla tervehdyksillä ja kuulumisilla ja jatkuu näin:

"Oli hauska saada vähän tietoa sieltä maalta, ja että voitte hyvin siellä. Mekin voimme hyvin täällä, olemme saaneet pitää pikku kotimekin, ainakin toistaiseksi, ja toi-

votaan että edelleenkin. Eihän voi muuta kuin toivoa ja luottaa Isäämme taivaassa, että hän meitä kaikkia suojelisi.

Kyllä täällä on aika kuumia päiviä ollut, sen voit uskoa. Kun menee joku päivä, ettei ne pääse päälle, tulevat sitä suuremmalla rähinällä ja konemäärällä seuraavan kerran. Nykyään jo on täällä voitu paljon torjua niiden yrityksiä, etteivät ole päässeet kaupungin päälle, mutta sattuu tietysti joskus, että taas pääsevätkin, suuri ylivoima kun on, eivätkä ne silloin pommejaan säästä. Nyt esimerkiksi tämä viikko ovat ne joka päivä pari kolme kertaa yrittäneet, paitsi eilen, eivätkä ole pääs-

seet. Parasta silti olla kehumatta, voi jo huomenna tulla että jyrisee.

Viimeinen pommisade ulottui meidän nurkille, tuli molemmille puolellemme meidän taloa useita pommeja. Meidän talolle ei sattunut muuta kuin meni joitakin akkunoita rikki, muun muassa meiltä yksi, mutta oli sekin ulkommainen. Puutalo meidän pihassa paloi toisesta päästä, ei onneksi koko talo mennyt. Puhelimet on koko korttelissa vieläkin rikki. Ei nyt ole enää monta taloa täällä, missä olisi ikkunat lasia, mutta onhan meillä paffia ja lautoja, ei surra. Kyllä nyt vähitellen alkaa olla talo kuin talo aika kirjava. Emme paljon nykyään näe päivänvaloa, koko päi-

vät ensin kellarissa ja lopun edestä sisällä pimeä. Meilläkin, vaikka ikkunat ovat tallella, pidämme pimmenspaperin koko päivät edessä, se estää paljon kylmää. Katsos kun lämpöä täytyy myöskin säännöstellä, ei saa lämmittää niin paljon kuin haluttaisi.

Kyllä olemme valkoisia vissiin kuin perunan idut keväällä, kun nousemme kellareistamme. Nytkin menee päivät jo kokonaan siellä maan alla, ja mitä sitten kun tulee valoisat illat ja yöt. Huh huh, ei uskalla ajatella. Ne saattavat tulla nykyäänkin jo ennen yhdeksää ja pienin väliajoin saamme istua viiteenkin illalla. Niinkuin sanottu niin paljon, että ylös pääsee, niin jo takaisin taas. Ei työstä nykyään tule sitten yhtään mitään. Ei saunaankaan kunnolla uskalla mennä iltahälytysten tähden paitsi sitten kun on oikein pilvinen ilta. Meillä oli nimittäin yksi yö kolme hälytystä klo 23, klo 3 ja klo 5

aamulla. Arvaat että se harmittaa nousta lämpöisestä sängystä ja rämpiä alas kukkuilemaan. Ja pahat pudottivat pari kolme pommiakin silloin yöllä, ei onneksi useampia.

Joka ilta saa ajatella hälytystä nukkumaan mennessään, ei niistä posuista ole varma, koska ne tuhrivat likaisilla kuonoillaan täällä. Kaikes-ta huolimatta on kansa rauhallista, muualta tulleet ihmettelevät turkulaisten rauhallisuutta. Sentään on ulkolaiset lehdet maalanneet Turun Euroopan jännittävimmäksi paikaksi nykyään, mutta täällä hosutaan töitä öisin että paukkuu, ja päivisin istutaan suojissa. Kotirintama kestää ja sen täytyy kestää.

Turusta liikkuu kuulemma muualla muualla huhuja, ettei täällä ole enää mitään järeillä ja pommin saa heti niskaansa, jos tänne uskaltaa tulla. Mutta minä sanon, ettei tämä aina-kaan vielä ole maan tasalla. Eihän

tiedä, mitä tulee, mutta ehtiähän se vielä mennä paljonkin, mutta kyllä meillä sentään vielä on Tuomiokirkot y.m. Toivotaan parasta tässäkin.

-----Kaikki muutkin voivat hyvin, Kaisun tapasinkin tänään Sammon pommisuojaissa. Lotta-töitä ei ole ollut sen koommin, siellä on joitakin niitä nuorempia kanttiineissa, mutta varsinaista muonitusta ei ole ollut. Yhteinen tuttavamme Eila vihittiin myöskin ennen kuin hänen omansa läksi rintamalle.

Kirje jatkuu -----

”Talvisodan henkeä” tarvitaan myös tänään korona-viruksen koetellessa kansaamme.

Turussa maaliskuussa 2020 korona-pandemian aikana, Seija Somerpalo

Eerikinkatu 22:sta jäi jäljelle savupiippuja mustan maanantain pommituksissa.

Maatilalta ministeriksi Moninaiset ovat tiet

- Mutta herran tiet ovat moninaiset, todetaan Taisto Tähkämaa esittelevässä Uuden Suomen haastattelussa vuoden 1977 toukuussa.

- Tuossa lehtikirjoituksessa tulevat esille kaikki tärkeimmät asiat, sanoi Taisto Tähkämaa viime maaliskuun aurinkoisena päivänä Turussa Saga palvelutalossa.

Haastattelu kertoo piikkiöläisisännän etenemisestä politiikan karikoissa. Monenlaisia mutkia hän selvitteli aiempina nuoruusvuosinaan.

Taisto Tähkämaan juuret ulottuvat Taivassaloon ja Lokalahdelle; isä viljeli vuokramaita ja äiti oli talon tyttäriä. Pääjuuri on kuitenkin Paraisilla, tilalla, jonka rantaa Tähkämaan perhettä tuotiin laivalla.

Nettisivuston Wikipediassa on varsin napakka kuvaus 11.12.24 syntyneen Tähkämaan elämänvaiheista; ”Tähkämaa on lähtöisin maanviljelijäperheestä. Hän kävi maamieskoulun 1946 sekä suoritti kansanopisto-opintoja Alkio-opistossa 1949 ja maatalouden jatko-opintoja Högre svenska lantbruksläroverket i Åbo-opistossa 1953. Sen jälkeen hän toimi maatalouskonsulenttina ja maanviljelijänä Piikkiön Harvaluodossa.”

Maamiekoulua edellisivät kuitenkin varusmiespalvelus sekä jatkosodan taistelut.

- Minun aikani nuoret olivat aika innostuneita lähtemään varusmiespalvelukseen. Innokkaana osallistuin minäkin panssaritorjunnan koulutukseen, aikanaan olisin ollut iloinen, jos olisin tullut valituksi aliupseerikouluun, mutta en tullut, joten sodassa toimin sotamiehenä. Myöhemmin tulin korpraaliksi, sillä olen pärjännyt, silloinkin toimin yhdessä kenraalien kanssa.

- Varusmiesaikani Kontiolahdella muonituksen ongelmat johtivat napinointiin. Olin itse kuumeessa enkä ehtinyt tempauksiin mukaan.

Mitään ei jäänyt hampaankoloon, muistelee Taisto Tähkämaa politikkovuosiaan.

Aamulle pojille vakuutettiin, että kaikki tutkitaan tarkasti, myöhemmin ei tapahtuneesta kuitenkaan puhuttu.

- Kun oli puolustusministeri, kävin Kohtiolahden perinnehuoneessa katsomassa, että onkos siellä mitään merkkejä varusmiesten muonapuuhiesta, mitään ei löytynyt.

Jatkosota vei Tähkämaan Tali-Ihantalaan.

- Heinäkuun toisena olin tuliase-

missa, kun meihin suunnattiin kranaatti-isku. Jotain osui päähäni. Jos en olisi saanut apua, verentoilo olisi jatkunut; kaverit tulivat, kun keskitys loppui ja auttoivat minut hevosenkyydissä JSP:lle. Kova taistelu näkyi joukkosidontapaikallakin. Haavoittuneita oli parisataa, minulle lääkäri pisti kääreen päähän ja käski komppaniaan sairastelemaan.

Pian sodan jälkeen alkoi koulutautuminen maanviljelyyn. Omaan alaan liittyvien opintojen rinnalla

Aselevon jälkeistä aikaani kuvaileva Työt ja koulut alkoivat-kokoomataulu, esittelee Taisto Tähkämä Jarmo Suomalalle.

vaikutti myös kiinnostus yhteiskunnan asioihin. Viimein ovi avautui Alkio-opistossa ja jatko onkin sitten kiinnostavia palasia maalaisliiton vaiheista sekä kansanedustajan ja ministerin ratkaisuksista.

- Näistä vuosista todetaan netissä napakasti että ”Tähkämä on suomalainen agrologi sekä maanviljelysneuvos. Hän on toiminut kansanedustajana (1970-1991), puolustusministerinä (1977-1979) sekä maa- ja metsätalousministerinä (1979-1983). Keskustapuolueen varapuheenjohtajana hän toimi (1980-1984). Maa- ja metsätalousministerinä Tähkämä myötävaikuttanut munantuotantoon ja maataloustulon ohjaamiseen viljanviljelylle.”

Kenraalien mieheksi

Taisto Tähkämä huolellisesti tallettamassa, toukokuussa 1977 teh-

dyssä US:n haastattelussa todetaan piikkiöläisen kansanedustajan keskittyneen maatalouteen. Puolueen ratkaisut hallitusneuvotteluissa veivät hänet kuitenkin puolustusministeriksi.

”Puolustusvoimat on hyvien miesten käsissä. Epäonnistuisin tehtävässäni, jos pyrkisin tuntemaan itseni heitä (kenraaleja) pätevämmäksi. He ovat asiantuntijoita. Minun tehtäväni oli lähinnä pitää yhteyksiä politiisiin päätöksentekijöihin.

Hallituksen ratkaisusta äänestettäessä puolueen sisäiset erimielisyydet nousivat esille ja Tähkämäkin esiteltiin oppositioryhmän, mustan tusinan, edustajaksi. Useimmat historiaa tutkivista taitavat kuitenkin muistaa puolustusministerin, jonka hallitusvuosina naapurimaa kartoitti yhteisten sotaharjoitusten järjestämistä.

Ustinov vierailulla

Neuvostoliiton puolustusministeri marsalkka Dmitri Ustinov teki virallisen vierailun Suomeen kesällä 1978 Tähkämaan toimiessa puolustusministerinä. Ustinov esitti Suomen ja Neuvostoliiton yhteisiä sotaharjoituksia vierailua isännöineelle Tähkämaalle. Tähkämä kuitenkin vastasi, ettei hänellä ollut valtuuksia tehdä päätöstä asiassa ja siirsi sen presidentti Urho Kekkosen ja puolustusvoimain komentajan kenraali Lauri Sutelan ratkaistavaksi. Nämä torjuivat Ustinovin ehdotuksen. Merkittävään osaan nousi Tamminiemen sauna; ”eiköhän mennä ensimmäiseksi saunaan!”

Presidentti on myöntänyt Tähkämaalle Suomen Leijonan ritarikunnan komentajamerkin vuonna 1983 ja Vapaudenristin ritarikunnan I luokan Vapaudenristin rintatähtineen vuonna 2006. Hän sai maanviljelysneuvoksen arvonimen vuonna 1991.

Kiitoksen aiheita

- Kiitoksen aiheita löytyy paljon, sanoo Taisto Tähkämä menneistä vuosikymmenistä.

- Kotonani ei puhuttu politiikkaa, mutta minua ovat yhteiset asiat kiinnostaneet aina. Agrologikoulutuksen, harjoittelujakson, aikana lähdimme mukaan Maaseudun nuortenliiton toimintaan. Aktiivisuus toi minulle pitäjänpäällikön tehtäviä, huolehdimme vaikka tupailtojen järjestelyistä.

- Puolueessa eteen tuli myös erimielisyyksiä, mutta ei me seisty kädet nyrkissä, ei niistä vuosista jäänyt mitään hampaan koloon.

- Jatkosodassa kesä -44 oli Suomen vaikeinta aikaa. Kun marssimme Maaselän kannakselle, monet varmasti ajattelivat, että huonosti tässä käy.

- Noista vuosista löydämme paljon kiitoksen aiheita. Ensimmäiseksi on kiitettävä Suomen äitejä, jotka kantivat raskasta taakkaa. Kiitettävä on myös maan silloisia johtajia, Manerheimiä, Rytii ja Linkomiestä.

"Sotaveteraanit eivät unohdu Australiassa"

- Kotini on nyt Australiassa, Brisbanessa, suurkaupungissa Australian Itärannikolla. Ja olen todella kotiutunut sinne, mutta olen myös Heidekenillä syntynyt turkulainen sairanhoidtaja, terveydenhoitaja ja hierontaterapeutti, jonka sydäntä lähellä ovat Suomen sotaveteraanit.

Marja Lehesaari muutti Australiaan 16 vuotta sitten. Kotimaa on välillä houkutellut palaamaan, mutta nyt kotini on maassa, joka on aina kärsinyt kuivuudesta ja viime aikoina laajoista tulipaloista.

- Olen aina ollut isänmaallinen. Ulkomailla asuessa isänmaallisuus ei suinkaan vähene, vaan päinvastoin se vain kasvaa.

- Me suomalaiset kokoonnumme siellä viettämään myös Itsenäisyyspäivää ja tunnelma on hyvin koskettava sekä monen meistä silmäkulma kyynelissä, kun Suomen lippu kannetaan sisään ja laulamme yhdessä Maamme-laulun.

- Olen ollut myös mukana siellä asuvien suomalaisten sotaveteraanien kuntoutuksessa antamassa heille hierontahoitoja.

- Teini-ikäisenä tyttönä ostin isälleni aina varmasti mieluisan joululahjan: sotakirjan, kirjan Suomen sodan rintamilta. Nyt luen noita samoja kirjoja itse Australiassa vietyäni Isän kirjat mukanani matkalaukussa. Ne ovat auttaneet minua entistä syvemmin tajuamaan, mitä Suomen isät ja pojat ovat kokeneet ja minkä valtavän uhrin he ovat antaneet, niin monet heistä jopa oman henkensä.

- En osaa sanoa, kuinka kiitollinen olen Suomen sotaveteraaneille ja sankarivainajille, niille jotka ovat taistelleet meille vapaan maan. Se on niin arvokas asia, ettei sille ole edes riittävästi sanoja. Miten erilainen olisikaan nyt Suomi, jos Venäjä, silloinen Neuvostoliitto olisi onnistunut miehittämään sen!

Veteraanien joulujuhlassa, turkulainen veteraani Matti J. Paavola ja australialainen Maria Lehesaari.

Maria Lehesaari vakuuttaa, ettei Suomi ja Turku koskaan pääse unohtumaan.

- Minähän tulen tänne vuosittain, hän kertoi Turun Sotaveteraaniyhdistyksen joulujuhlassa.

- Rauhanlinnan kesämökkikin on tärkeä paikka. Ilmeisesti useat täällä olevista veteraaneista ovat käyneet isoisäni, Jalmarin Saurion autokorjaamossa Hämeenkadulla tai muistavat isäni Juhanin, Dieselin perustajan.

- Australiassa vietettävät itsenäisyyspäivän juhlat ovat minulle tärkeitä, mutta yhdestä koskettavasta tapahtumasta minun on ihan pakko kertoa.

- En ikinä unohda itsenäisyyspäivää 2018 Turun hautausmaalla. Minulle oli suuri kunnia päästä jakamaan ruusuja sankarihaudoille, kun satuin osumaan juuri siihen ajankohtaan paikalle. Seppeleenlasku, johon olin tulossa, oli ilmoitettu väärin internetissä. Se oli minun onneni, sillä sain tehdä jotain aivan ainutlaatuisia. Sain jakaa ruusuja sankarivainajillemme! Joka kerta kun laskin ruusun, katsoin hautakivessä olevaa nimeä ja kiitin mielessäni: "Kiitos Lauri! Kiitos Heikki! Kiitos Urho" Kiitos Armas!" Välillä pyyhin kyyneleitä poskiltani.

TS-kuvaä/Riitta Salmi

Veikko Veistinen - sata vuotta

”Istahdin linja-autossa tutun sotaveteraanin viereen. Olimme jo aikaisemmin vuosien kuluessa silloin tällöin rupatelleet keskenämme. Itse asiassa meillä kummallakin on samanlainen suhtautumistapa satunaisiin vierustovereihin: ”Ihmisten väliset puhekontaktit ovat elämää parhaimmillaan”.

Vierustoverini on hymyilevä herrasmies, myhäilevä pyknikko. Katse on kirkas ja terävä. Ajatus ja puhe selkeä. Hän on selvästikin tyypiltään sosiaalinen ja yhteisöllinen, minäkä vuoksi hänessä on myös ripaus rohkeata ja kriittistä totuudenetsijää. Kun kysyn häneltä mahdollista haastattelua, tulee vastaus heti: ”Olen Veikko Olavi Veistinen, syntynyt 9.3.1920 Velkuan Lailuodossa.

Palvan kylään kuuluva saari oli alkuun virallisesti Laitaluoto, mutta se vääntyi kansan suussa ensin Laitluodoksi ja sitten Lailuodoksi.”

Näin esitteli Matti J. Paavola haastateltavansa, Veikko Veistisen, loka-kuussa 2014. Näin kuvaillaan veteraanien tapaamista Veljesviestissä 2/2014:

”Juttua kuunnellessani huomasin yhtäkkiä istuneeni oman pysäkkiäni ohi ja kysyin Veikolta, että sopisiko meidän jatkaa keskustelua hänen kotonaan? Myönteisen vastauksen jälkeen saavuimmekin Turun Ilpoisiin.”

Maaliskuun yhdeksäntenä päivänä juhlittiin Tarmolassa satavuotiasta Veikko Veististä. Utelias täytyy olla

ohjeisti satavuotias Turun Sanomien syntymäpäivähaastattelussa.

”Elämä on koko ajan aaltoliikettä: välillä ylös välillä alas.”

Liikkuminen on Veikko Veistisen mielestä lääke, palvelutalon kuntosalille on mentävä treenaamaan.

”Liikkuminen on vaikuttanut jopa silmiin. Ne tulivat hieman paremmiksi. Moni ihmettelee, miksi minä viitsin vielä treenailla, mutta sanon aina, että lääkäriini rupeisi tekemään minusta satavuotiasta!

Jatkosodassa Veikko Veistinen palveli Jalkaväkirykmentti 13:ssa, sodan jälkeen hän opiskeli rakennusmestariksi.

”Huomasin, että siltojen rakentaminen oli jännempää kuin talonrakennus.”

”Tärkeintä – yhteisvastuu lähimmäisistä välittäminen”

Pieni koronavirus horjuttaa koko maailmaa. Suomikin on poikkeusoloissa ensi kertaa vuosien 1939 – 1945 sotien jälkeen. Elämme kuitenkin nyt aivan toisenlaista aikaa. Korona on uusi vaarallinen kulkutauti, johon sairastuu vakavasti ja kuolee erityisesti ikäihmisiä ja sairautensa vuoksi riskiryhmiin kuuluvia. Kukaan ei ole kuitenkaan turvassa. Kaikki yli 70-vuotiaat on määrätty vapaaehtoiseen karanteeniin. Lapsenlapset eivät pääse isovanhempiensa luokse. Ulkoilla saa, kunhan pitää turvavälin muihin kuljijoihin.

Sotiemme veteraanien ansiosta elämme vapaassa ja hyvinvoivassa Suomessa, joka äskettäin valittiin jo kolmannen kerran peräkkäin maailman onnellisimmaksi maaksi. Iäkkäät veteraanimme tietävät, mitä sota ja kaiken menettämisen uhka tarkoittaa. Kuolema ja läheisten menettäminen oli koko ajan läsnä. Kanss taisteli itsenäisyydestään ja olemassaolostaan.

Talvisodan päättymisestä tuli 13.3.2020 jo 80 vuotta. Sen muistojuhlaa mm. Turun Tuomiokirkossa ei voitu järjestää. Kaikki yli kymmenen henkilön kokoontumiset ovat koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi kiellettyjä. Kieltojen ja rajoitusten lista on kasvanut. Koulutkin ovat kiinni ja oppilaat etäopetuksessa. Koko Uusimaa on epidemia-alueena karanteenissa ja maakuntarajan ylitystä valvovat poliisit apunaan asevelvollisuuttaan suorittavat varusmiehet.

Talvisodasta tuli selviytymistarina, joka hakee vertaistaan maailmanhistoriassa. Nuori kansakunta, joka vie-

lä 1930-luvulla oli pahoin kahtiajakautunut ja huonosti varustautunut ylivoimaisen vihollisen hyökkäykseen, pysäytti mahtavan Neuvostoliiton suurhyökkäyksen ja torjui Suomen valtauksen ja miehittämisen. Se kertoo uskomattoman tarinan yhteisestä selviytymistahdosta ja yhteisvastuusta, joka yhtenäisti suomalaiset taisteluun olemassaolonsa ja itsenäisyytensä puolesta. Suomalaisesta soturista ja sisusta tuli kansainvälinen legenda.

Vielä elossa olevat veteraanisukupolven miehet ja naiset ovat Suomi 100 juhluvuonna 2017 saaneet ansaitsemaansa arvostusta ja myös parannusta veteraanipalveluihin. Marraskuussa 2019 tuli voimaan laki, joka toi kaikille rintamatunnuksen omaaville veteraaneille yhdenvertaiset palvelut. Veteraanien keski-ikä oli silloin jo yli 94 vuotta. Tämän vuoden alussa Turun sotaveteraanit ry:n veteraanijäsenien lukumäärä oli 115, joista miehiä 70 ja naisia 45. Syksyllä 2019 Tuki- ja Perinneyhdistyksen jäsenien voimin tavattiin henkilökohtaisesti omat veteraanijäsenemme yli 90 prosenttisesti. Nyt koronavirus estää henkilökohtaiset tapaamiset.

Hyvät tukijäsenemme. Esitän Teille kaikille tärkeän vetoamuksen. Pitäkää yhteyttä tuntemiinne veteraaneihin, puolisoihin ja leskiin. Puhelinsoitto ja keskustelu voi olla tärkeä tuki ja henkinen virkistys heidän arkeensa kotikaranteenissa tai palvelu- ja hoitokodissa. Monet meistä ovat näin varmasti jo tehneetkin. Iäkkäät veteraanimme tarvitsevat paljon välittämistä ja huolenpitoa tässä vakavassa tilanteessa. Pidetään huolta toisistamme!

Risto Kapari, puheenjohtaja, Turun Sotaveteraanien Tuki- ja Perinneyhdistys

Toiminnanjohtajan tuolilta

Hyvät Veljesviestin lukijat

Viime vuosien aikana on paljon puhuttu ja käyty keskustelua siitä, mikä meitä tulevaisuudessa todellisuudessa uhkaa. Näiden keskustelujen pohjalta on syntynyt Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, joka on valtioneuvoston periaatepäätös, ja jonka tarkoituksen on yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja ohjaa hallinnonalojen varautumista.

Tämän kaksiosaisen strategian ensimmäisessä osassa esitetään kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jonka pohjalta Suomessa varaudutaan ja toimitaan erilaisissa häiriötilanteissa. Strategian toinen osa ohjaa valtioneuvoston hallinnonalojen varautumista.

Strategiaan sisältyvät myös arviot meitä mahdollisesti koskettavista uhista. Tähän luetteloon kuuluvat myös pandemian kaltaiset vaaralliset tarttuvataudit, siis juuri sellaiset, jonka seurauksena me nyt elämme ajassamme täysin poikkeuksellisissa oloissa. Näin on myös tällä kertaa tilanne maailmanlaajuisestikin ajateltuna. Meidän onneksemme nimenomaan pandemiaan on Suomessa varauduttu käsitykseni mukaan erityisen hyvin, sillä erityinen kansallinen pandemiasuunnitelma on päivitetty parisen vuotta sitten. Myös valtiovallan tekemät toimet ja asettamat rajoitukset näyttävät purevan – toisaalta seurauksena on ehkä epidemia-ajan pidentyminen, mutta jos katsoo saavutettuja lukuja meillä ja muualla – niin johtopäätös lienee, että Suomessa on onnistuttu tekemään asioita oikein. Tällaiset poikkeusolot kuitenkin synnyttävät – kuten on luettu ja kuultukin – aina erilaisia lieveilmiöitä. Siksi on todettava, että nyt jos koskaan, maamme kokonaisturvallisuus ja kriisivalmius ovat testissä ihan oikeasti.

Tällaisessa poikkeus-tilassa piilee – kaiken muun ohella – myös se vaara, ja se koskettaa nimenomaan nyt veteraanitoimintaa, että syntyy toiminnan ja toimintojen ennen- aikaista alasajoa. Kuten tiedämme, kerran peruutettua tai vuodelle siirrettyä, ei ole helppoa virittää uudelleen. Syntyy ”uusi normaali”, jossa entisiä aktiviteetteja ei enää ole, eikä niihin välttämättä saada osallistujiakaan. Eikä tämä ole vain meidän ongelmamme, se on ongelma kaiken järjestötoiminnan kohdalla.

Tarvitsemme nyt toimintamme viimeisiin vuosiin erityistä panostusta siihen, että ne jatkuvat myös sisällöllisesti sellaisina, että muutaman vuoden kuluttua meillä on jotain sellaista, joka voidaan siirtää myös perinneaikaan. Toki perinneaika tuo mukanaan varmasti jotain uutta-kin, mutta nykyisessä toiminnassa on kuitenkin sen runko. Perinnetyön suunnittelussa tämän on tullut hyvin esille.

Toiminnan ollessa nyt tauolla, toivon jokaisen miettivän myös viimeksi mainittua puolta asiassa. Unohdammatta kuitenkaan itse veteraanejamme, jotka ovat kokeneet paljon pahempaa. Minulle tuon pahuuden tiivistä eräs heistä, kun viikko sitten kyselin vointia, ja mielipidettä tilanteesta. ”Niin, tulihan niitä kuolleita silloinkin”, oli vastaus. Siinä puhui olennaisen kokemuksen ääni. Tästä selvittää kyllä.

Pidetään huolta veteraaneistamme, ja myös itsestämme. Ulkoilla saa edelleen, ja nauttia kevätauringosta.

Osmo Suominen
toiminnanjohtaja

Muistelmista perinneaikaan

Sotaveteraaniemme rivit lyhenevät luonnollisesti jo melkoisella vauhdilla. Uusi sukupolvi on haasteen edessä. ”Pappan” ja kohtalotovereidensa tapaamisten ainaiset sotapuheet ovat menneet toisesta korvasta sisään ja saman tien tulleet toisesta ulos. Eihän niitä jaksanut kuunnella. Iän karttuessa on herännyt uteliaisuus - vaan eipä ole enää ”pappaa” kertomassa. Onhan tietysti yleistä ja myös paikkakuntaakohtaista kirjallisuutta, josta saa sodan kulun faktatietoa. Sitä kautta selviää, että missä se ”pappa” taisteli, haavoittui ja minä johdosta seinätauluun kiinnitetty kunniamerkki oli saatu. Kiinnostus kohdistuu lisäksi myös miesten ja naisten henkiseen jaksamiseen.

Musiikki on kautta aikojen toiminut yhtenä yhdistävänä tekijänä ja kannustavana voimana ankarissa olosuhteissa. On tärkeää saada taltioitua sekä myös esittää oman kansamme historian kulttuuripuolta tuleville sukupolville. Tätä ajatusmallia ylläpitää Turun Sotaveteraanisoittajat, joka on tietävästi tällä hetkellä Suomessa ainoa sota-aikojen musiikkia pääohjelmanaan esittävä orkesteri. Monipuolinen kokoonpano tuo uutta sisältöä sävelmiin, joita ennen aikaan esitettiin haitarin, huuliharpuun tai puhallinyhtyeen voimin.

Kun sotaveteraanien hyvinvoinnin edistämiseksi tarkoitettujen sotaveteraaniiyhdistysten työ hiipuu, tilanne tuo muutoksia myös sen organisaatioon ja vaatimuksia sotaveteraaniperinteen tukiyhdistysten toimintatapoihin. On tullut aika pohtia mahdollisuuksia näiden toimintojen ylläpitämiseksi. Yksi vaihtoehto voisi olla erilaisten osaamisalueiden yhdistäminen esim. teeman muodossa. Näin teki Pöytyän kulttuuritoimi. ”Sillo kolmannen päivän aamul myö lähetti äitin kans tunteamattomalle taipaleelle”. Täs-

tä karusta totuudesta alkoi Talvisodan tunnelmissa-tilaisuus Elisenväaran oppimiskeskuksessa 30.11.2019. Turun Sotaveteraanisoittajien ohjelmaan koottiin kokonaisuus sotilaiden ajatusten ja tuntemusten pohjalta tehdyistä lauluista ja sävellyksistä. Tämän musiikin ja Marjatta Järvisen lukemien tuokiokuvien vuoropuhelulla seurattiin evakkojen taivalta Karjalan seudulta Varsinais-Suomen maisemiin. Asiasta tietämätönkin sai rehellisen kuvan aiheesta.

Raumalla hiljattain perustetun Talvi- ja jatkosotamuseon perinneyhdistys sekä Sotaveteraaniliiton las-

ten ja nuorten perinnetyö järjestivät sota-ajan musiikista koostuvan ja soteveteraanien työstä kertovan Sävelsilta – sota-ajasta perinneaikaan konsertin. Turun Sotaveteraanisoittajat esittivät tuon ajan radio-ohjelmien suosikkikappaleita. Solistina Tuija Saura ja kapellimestarina Heikki Varantola. Raumanmeren peruskoulun musiikkiluokat lauloivat Sonja Siliämaan johdolla. Mukana oli myös Veteraanikuoro Rauman Isku, jota johti Jukka Hovila. Hyvin toteutettu kokonaisuus yhdisti vanhat ja nuoret. Ehkä tilaisuudesta jäi jotakin ”kytämään” nuorten mieleen ja se on merkittävä sijoitus tulevaisuuteen. Veteraaniasioista kiinnos-

tuneita nuoria löytyy kyllä Turustakin. Kirjoittaja ilahtui kovasti, kun kaksi opiskelijaa otti yhteyttä ja halusi ”oikeita” sotaveteraaneja haastateltavaksi. Heitä onneksi vielä löytyy kaupunkialueelta.

Turun Sotaveteraanisoittajat on esiintynyt jo vuosien ajan LC Maskun ja LC Liedon järjestämissä ja veteraaneille suunnatuissa konserteissa erilaisten aihepiirien merkeissä. Tänä vuonna otsikoksi valittiin Veteraanimuistoista perinneaikaan. Tilaisuuksissa kuullaan myös sota-ajan viihteellisempää tuotantoa. Nämä perinteeksi muodostuneet kahvikonserti keräävät aina niin Maskutalon kuin Liedon seurakuntakeskuksen juhlasalinkin täyteen yleisöä. Korona-viruksen aiheutta-

mien määräysten johdosta konserttien ajankohtaa ei ole vielä pystytty vahvistamaan.

Korona siirsi taivalkonsertin

Kevään mittavin konsertti Veteraanin taival suunniteltiin pidettäväksi 25.4.2020 klo 15.00 Heikkilän sotilaskodissa. Tämä tapahtuma peruuntui myös ja siirretään myöhäisempään ajankohtaan. Konsertti toteutetaan Turun Sotaveteraanilaulajien ja Turun Sotaveteraanisoittajien yhteistyönä. Ohjelmassa huomio kiinnittyy Sam Sihvon laulunäytelmään Jääkärin morsian, josta kuullaan osa I. Kuuluksia teos on vaatinut ahkeraa yhteisharjoittelua kuorolta, orkesterilta ja solisteilta. Kapel-

limestareina toimivat Reijo Ahola ja Heikki Varantola. Kuoroa johtaa Pekka Salminen. Solisteina ovat Reijo Ahola, Hannu Mäkilä, Tuija Saura ja Pertti Keihäs, joka myös juontaa konsertin.

Sota-ajan perinteiden vaaliminen vaatii hyvää yhteistyötä asian piirissä toimijoilta sekä rohkeita ideoita monimuotoisten tapahtumien järjestämiseksi, jotta mobiiliaikaa elävän yleisön kiinnostus herätettäisiin. Turun Sotaveteraanisoittajat on ohjelmavalinnoillaan lähtenyt ripeästi toteuttamaan perinteiden vaalimisen teemaa.

Kirjoittaja: *Elvi Jalonen*
Turun Sotaveteraanisoittajat,
sihteeri ja viulisti

Oravapatteri kunnostautui – tehokkuutta sotatoimissa

Useat turkulaisveteraanit viime vuosina ovat Veljesviestissä kertoneet kokemuksistaan Oravapatterissa, patteristosta, jonka miehistöä oli koottu vapaaehtoisista 15-19 -vuotiaista koulupojista. Suojeluskunnassa koulutusta saanut joukko koottiin Turun Sanomien ilmoitukseen vastanneista syksyllä 1940 testien ja haastattelujen jälkeen.

Kevyt Patteristo 14:ssa jatkosodassa mukana ollut Keijo Heikola kertoo Oravapatterista kirjassaan ”Kevyt Patteristo 14 sotatoimissa 1941-44”. Kirjan loppusivuilla hän on tiivistänyt oman arvionsa turkulaisjoukon toiminnasta.

Kirjoittajan pojalle, Kalevi Heikolalle, kirja on avannut kuvan Kannaksen tapahtumiin.

- Tänäpä harmittaa, miksi en kysellyt isältä, että minäkälaista sota sinun kohdaltasi oikein oli, sanoo Kalevi Heikola. – Ei noista vuosista perheen kesken puhuttu. Mutta oli tosin niin, että kun vierailulle tulleet joskus keskustelivat sotakokemuksistaan, kuultu meni koulupojan toisesta korvasta ulos.

- Ei sotavuosien tapahtumista paljon puhuttu. Jossakin vaiheessa kuulin, että isäni oli ollut jossakin vaiheessa kuultavana Mainilan laukauksiin liittyneistä tapahtumista, koska suomalaista tykistöä oli sillä suunnalla. Myöhemminhän itänaapuri on myöntänyt, että suomalaisilla ei ollut mitään osuutta näihin kuuluisiin laukauksiin.

- Tarkemmin voi perehtyä isäni ja Kevyt patteristo 14:n vaiheisiin jatkosodan aikana lukemalla isän kirjoittamaa kirjaa ”Kevyt patteristo 14 sotatoimissa 1941-44”.

Kirja kertoo patteriston vaiheista yksityiskohtaisesti. Viimeisillä sivuilla todetaan suomalaisten lopettaneen tuli- ja taistelutoiminnan syyskuun 4. päivänä klo 7, mutta vastapuoli jatkoi tulitusta vielä vuorokauden. Ilalla 18.9 alkoi marssi kohti Rautjärveä, sieltä Simpeleelle, josta patteristo kuljetettiin junalla Turkuun. Kotiuttaminen tapahtui Tyttölyseolla 19.11. mennessä.

Henkilöesitterly Turun Sotaveteraanien vuonna 2000 julkaistusta jäsenmatrikelista. Oravapatterista kirjoitetun kirjan esittelijänä Kalevi Heikola.

Loppuarviossa Heikola toteaa patteriston arvon löytyneen tehokkuudesta sotatoimissa, paraatikentältä ei pisteitä lähdetty hakemaan.

”Kev.Psto 14:ssa koko sodan ajan palvelleen arvio omaista joukko-osastostaan tuskin voi olla muuta kuin subjektiivinen. Jonkinlaisen objektiivisen mittapuun arvioitaessa niitä olosuhteita, joissa toiminta on tapahtunut, tarjoavat kuitenkin patteriston eri vaiheissa tukemien yhtymien tappionumerot. Heinäkuussa 1941 kärsi 7.D, jolle Kev.Pst 14 oli alistettu, toiseksi suurimmat divisioonatappiot, vain oikeanpuoleisena naapurinaan toimineella saman AK:n 19.D:lla oli vielä enemmän tappioita. Määrällisesti koko sodan raskaimmat divisioonatappiot oli kuitenkin Ps.D:lla, joka Vuosalmessa kolmessa päivässä menetti 60 prosenttia taisteluun osallistuneiden joukkojensa rivivahvuudesta eli 1 723 miestä. Kun Kev.Pst 14 heinäkuussa 1944 tuki sekä 2.D:n että Ps.D:n puolustusta, joutui jokainen patteristossa palvellut kokemaan ja näkemään sen aikaisen suursodan koko ankaruuden.

Se tykistöporukka, joka maihinnousukengissään, Ternikivääreillä aseistettuna ja varsin vähin moottoriajoneuvoin varustettuna 21.6.1941 illalla lykkäsi leikkikalun näköiset tykkinsä kahteen vähäiseen jäänsärkijään Turun satamassa, tuskin kovin paljon vastasi kuvaa moottoridusta patteristosta. Mukana olleet nuorukaiset saattoivat antaa aihetta huomautuksiin partiopojista. Sotatoimissa Laatokan-Karjalassa ja Itä-Kannaksella nämä nuorukaiset, jotka vasta sotatoimissa saivat varsinaisen koulutuksensa, selviytyivät kuitenkin erinomaisesti siinä kuin vanhemmatkin miehet. Kun nuorukaiset olivat siirtyneet pois patteristosta, saattoi asemasodan pitkinä vuosina joskus tuntua siltä, että elettiin jonkinlaisessa hajautetussa aseistetussa ukkokodissa, joka ei suurestikaan muistuttanut sotajoukkoa, mutta osasi kyllä löytää elämästä ankeissakin oloissa valoisia puolia. Asemasotaa seuranneilla Suomen kohtalonhetkillä tämä joukko vastasi noin kymmesosasta sitä tehokasta tykistötulta, jonka turvin uupuneen ja pahoja tappioita kärsineen jalkaväen lopulta onnistui pysäyttää Vuosalmen alueella vihollisen ylivoimaiset joukot.

Paraatissa ei Kev.Psto 14 varmaankaan olisi herättänyt ainakaan myönteisiä huomiota, sen arvo joudutaan etsimään tehokkuudesta sotatoimissa. Millaiseksi tämä tulos arvioidaankin, on muistettava, että se on koostunut jokaisen mukana olleen miehen panoksesta, yhtään nimeä mainitsematta, jokaisen panoksesta omalla paikallaan, olipa hänen vakanssinsa mikä tahansa”.

Jatkosodan alkaessa Ahvenanmaalle siirrettiin joukkoja turvaamaan aluetta Neuvostoliiton joukkojen maihinnousulta. Mukana oli myös turkulainen Kevyt Psto 14. Tämän komennus kesti pari viikkoa, turkulaispatteristo määrättiin tukemaan Karjalan Armeijaa. Jälleen laivaan, Turusta junalla Tohmajärvelle.

Kuva telttareiristä Björssbyssä.

SA-kuva

Laivamalleja Pansioon

Kalevi Heikola kertoo tutustuneensa kotona olleen kartan ja Kevytosaston historiakirjan avulla turkulaisten sotakokemuksiin. Työvuosiensa jälkeen lähti mukaan sotilaskotien toimintaan. – Silloin tuli esille, että varuskunnathan voisivat auttaa säilytysongelmiinsa ratkaisuja etsiviä: laivojen pienoismallit varmasti säilyisivät parhaiten sotilaskodeissa ja olisivat siellä varusmiesten nähtävissä.

- Vaimoni kodista meille tuli pienoismalleja, joitten varastoiminen tuotti ongelmia. Onneksi Pentti Korhonen muistutti, että varmasti varus-

kunta voisi ottaa laivat huolehdittavakseen.

Pirjo Heikola kertoo isänsä Kalervo Koiviston innostuneen mallien kokoajaksi jäätyään Erillisestä viestikomppaniasta eläkkeelle.

- Kun eläkevuodet alkoivat, isällä ei ollut oikein mitään tekemistä. Mikään ihme ei lopulta ollutkaan, että olohuone täyttyi pienoismalleista. Hän oli aina pitänyt näpertelystä, talonrakentaminen ei kiinnostanut. Taustalla vaikutti myös kiinnostus historiaan.

- Minä kävin silloin koulua ja illemmalla ryhdyimme siivoamaan laivoja pois olohuoneesta. Eihän työ aina ollut ihan siistiäkään, koska sarjojen osia joutui välillä veistämään.

Kalervo Koivisto palveli viime vaiheessa II Erillisessä viestikomppaniassa Pääskyvuorella. Jatkosodan vuosina hän oli Kevyt Patteristo 14:ssä.

Pansioon rantautuneet pienoismallit Golden Hind, Viktory, Santa Maria ja Cutty Sark.

Toiminnan talvikausi

Muistojen joulu

Kahdeksankymmentä vuotta Talvisodan joulusta, Turun Sotaveteraanien Muistojen joulu tuomiokirkossa. Tervetuloatervehdyksen esitti toiminnanjohtaja Osmo Suominen. Joulumuistojaan sodan ja rauhan vuosilta kertoi arkkipiispa emeritus John Vikström. Muistojen joulutilaisuudessa oli mukana myös Aino -kuoron lauluryhmä.

Paastoajan virret, sotaveteraanien perinteinen tilaisuus Henrikin kirkossa helmikuussa. Tällä kertaa puhujina arkkipiispa emeritus Jukka Paarma, vt kirkkoherra Pauliina Uhinki-Suominen sekä veteraaniihdistyksen hengellisen jaoston vetäjä Antti Koponen.

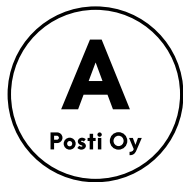
- Laulamme yhteisyyttä ja terveyttä sodanajan laulujen voimalla.

Yhteislaulujen järjestelyistä vastanneen veteraanikuoron vetäjä Kalevi Niemelä lupaa, että syksymmällä vanhoja lauluja mielellään laulavat kutsutaan jälleen Laulun ystävien tiloihin Puutarhakadulle.

Kevättalven lauluja oli vetämässä Aulis Kotaviita ja säestämässä Pekka Rantanen. Tilaisuuden juontajana Hannu Mäkilä.

Sotaveteraaniihdistyksen muonitusjaosto jatkaa perinteistä torimyyntiä. – Turkulaiset pitävät hyvästä hernekeitosta, veteraanirokasta, jonka laatua on aina varmistettu erinomaisilla raaka-aineilla sekä pitkällä keittoajalla, toteaa ryhmän vetäjä Leena Karttunen. Keväisenä perjantaina keitonmyynnissä Marja Ihamuotila ja Esa Malinen.

Posti Green

Erityistukea pankkiasiointiin

Avasimme erityistukea tarvitseville ja heidän läheisilleen oman puhelinlinjan **010 252 9627***, jossa autamme ja opastamme arkisin klo 9–16.

Puhelinlinja on tarkoitettu henkilöille, joiden toimintakyky on alentunut sairauden tai muun tekijän vuoksi. Linja on auki toistaiseksi.

Henkilöasiakkaiden asiakaspalvelunumero **0100 0500** (pvm/mpm) palvelee kaikkia asiakkaitamme. Huomioithan, että poikkeustilanteen vuoksi siirrämme kaiken mahdollisen asioinnin OP-mobiiliin, OP-yritysmobiiliin ja op.fi-palveluun. Neuvottelut voimme käydä kanssasi puhelimitse tai verkkoneuvotteluna.

*Puhelun hinta on kiinteän verkon lankaliittymistä ja kotimaisista matkapuhelinliittymistä 0,0835 e/puhelu + 0,167 e/min (hinta sisältää ALV:n).

OP Turun Seutu

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870